

"חֹתֶמְנוּ אִמָּת" – בין מציאות ה'פילטרים' לחירות פנימית

מערך שיעור לזכרה של סמ"ר סיוון שמחה אסראף ז"ל

כתיבת מערך השיעור: אופיר אלטמן - רשת אמי"ת

נתוני יסוד ומבוא למורה

- **קהל יעד:** כיתות י"א-י"ב
- **משך זמן:** 45 דקות
- **עזרים:** נספח מקורות מודפס (מצורף בסוף), סמארטפונים (לתרגיל הפתיחה), דפי "חותם" לעיצוב, סטיקרים מלווים.

רציונל פדגוגי:

בעידן הרשתות החברתיות, בני נוער חיים בתוך "עולם של הסתרות". הלחץ החברתי לייצר תדמית מושלמת, ה"פילטרים" הדיגיטליים והצורך באישור חיצוני מתמיד (לייקים), יוצרים לעיתים קרובות פער כואב בין ה"חוץ" ל"פנים". המונח החז"לי "תוכו כבדו" – שהפנים והחוץ של האדם יהיו שווים – הופך לאתגר קיומי של ממש.

מערך זה מבקש להציג את דמותה של סיוון אסראף ז"ל כ"גיבורה של יושרה". סיוון לא הייתה רק לוחמת ברגעיה האחרונים; גבורתה התבטאה בדרך שבה חיה – בשאיפה בלתי מתפשרת למציאות, בדיוקנות כרכזת תקשוב ובכנות המוחלטת שאפיינה את קשריה החברתיים. נלמד דרכה שהאמת אינה מושג שמימי מופשט, אלא משהו שיש "להצמיח" מתוך הארץ – מתוך הדילמות, הפשרות והקשיים של חיי היומיום. המטרה היא להעביר את התלמידים מתפיסה של "תדמית מרצה" לתפיסה של "אמת מצמיחה", שבה האדם נאמן לעצמו גם כשהמחיר החברתי גבוה.

רקע על הדמות (סמ"ר סיוון שמחה אסראף ז"ל):

סמ"ר סיוון שמחה אסראף ז"ל, ילידת אשקלון, הייתה מצטיינת בכל תחומי חייה. היא סיימה את לימודיה בתיכון "דרכא" בהצטיינות יתרה, מתוך גישה שלא מעגלת פינות. בשירותה הצבאי

שימשה כרכזת אמצעי תקשוב באוגדת עזה, שם בלטה בזכות אחריותה ודייקנותה יוצאת הדופן. סיוון הייתה אדם של קשרים עמוקים וכנות. בבוקר השבת השחורה, ה-7.10, כשהבסיס הותקף, היא לא איבדה את קור רוחה. שיחתה האחרונה לאימה, "אני אוהבת אותך", ביטאה את האמת המזוקקת של חייה – אהבה ומחויבות ללא מחיצות. היא נרצחה במיגונית לאחר שנלחמה על חייה. מורשתה היא "חותם אמת" – חיים של יושרה פנימית וחוסר צביעות.

1. הטבעת הרגשית: "תרגיל הסטורי – מחיר הפילטר" (10 דקות)

- **מתודה:** השוואת מציאויות.
- **הסבר למנחה:** התרגיל נועד להציף את אי-הנוחות שבזיוף התדמיתי ולהתחבר לעולמה של סיוון, שהייתה אדם של "אמת פשוטה".
- **הפעילות:** המורה מציג (או מבקש מהתלמידים למצוא בנייד) שתי תמונות דומות: אחת גולמית, פשוטה, אולי אפילו עם פגמים, והשנייה ערוכה בכבדות, מלוטשת ו"מושלמת".

שאלות לדיון:

- למה אנחנו מרגישים צורך להוסיף 'פילטר' למציאות שלנו? מה אנחנו מרוויחים ומה המחיר?
- האם קרה לכם שהרגשתם שאתם משחקים תפקיד רק כדי שלא יחשבו שאתם "לא מספיק טובים"?
- מתי הרגשתם שהסביבה מצפה מכם למשהו מסוים, אך אתם לא מעוניינים לעשות את זה?

חיבור לדמות:

סיוון התאפיינה בנפש נקייה מסתירות. כשהיא הצטיינה בלימודים, זה לא היה כדי "להיראות" מצליחה, אלא מתוך אמת פנימית שדרשה ממנה לתת 100% בכל דבר. הגבורה שלה הייתה היכולת להוריד את המסכות ולהיות "אחת" עם המשימה ועם האנשים סביבה. סיוון התאפיינה

ב"תוכו כברו". המילים האחרונות שלה לא היו הצגה או "פילטר", אלא האמת הפשוטה והחזקה ביותר של הלב: "אני אוהבת אותך".

2. טבעת הערך והלימוד: "מעבדת האמת – מצמיחים יושרה" (15-20 דקות)

- **רציונל:** האמת אינה מצב סטטי אלא תהליך של צמיחה. נחקור את המושג דרך שתי מתודות משלימות.

מתודה א': "ניתוח רב-ממדי" – לימוד בחברותות (7-10 דקות)

התלמידים לומדים בקבוצות או זוגות את המקורות הבאים ועונים על השאלות:

- **תחנה 1: האמת שהושלכה (המימד הקיומי):** עיון במדרש על השלכת האמת לארץ.

- **מקור:** "נטל אמת והשליכו לארץ... אמת מארץ תצמח".

- **שאלה:** מדוע האמת השמימית המופשטת הייתה חייבת "להישבר" ולהיזרק לקרקע המציאות המורכבת כדי להתקיים?

- **תחנה 2: נגד ההונאה העצמית (המימד המוסרי):** דברי הרבי מקוצק.

- **מקור:** "הקב"ה מעדיף את הרשע שכולו אמת על הצדיק שכולו שקר". השקר הגרוע ביותר הוא הונאה עצמית.

- **שאלה:** איך השאיפה של סיוון למצינות קשורה לסירוב שלה "לעגל פינות" ולהונות את עצמה?

- **תחנה 3: רסיסי האמת (המימד החברתי):** האמת ככלי לסולידריות.

- **מקור:** האמת שהתפזרה לרסיסים שכל אחד קיבל חלק מהם. דברי ריצ'רד רורטי על אמיתות שאנו "מצמיחים" מתוך השיח.

- **שאלה:** אם האמת שלי היא רק רסיס, מדוע ההתעקשות של סיוון על האמת שלה הכרחית לצמיחת האמת הכללית?

מתודה ב': "הגשר מעל המים" – דיון מונחה סביב דימוי (7-10 דקות)

- **המקור:** רבי נתן מתאר את האמת כגשר שעובר בתוך "מים שוטפים" ומציל מהם.

- **הפעילות:** המורה מצייר על הלוח גשר (האמת) ומים גועשים (הסחות דעת, לחץ חברתי, שקרים).

- **דיון כיתתי:** איך האמת שימשה לסיוון כ"גשר" במקום סוער כמו אוגדת עזה ב-7.10? איך היא יכולה לשמש לכם כהגנה בתקופות מבלבלות כמו גיל ההתבגרות?

3. טבעת הזהות: "החותם האישי שלי" (10 דקות)

- **מתודה:** כתיבה רפלקטיבית ושיח עומק. המורה יבחר באחת משתי האלטרנטיבות:
 - אלטרנטיבה א' – "מבחן החירות הפנימית" (בהשראת חנה סנש):

- **העמקה:** חנה סנש כתבה: "איני יכולה לתת את עצמי בחלקים. או את הכל... או לא כלום".

- **המשימה:** זהו תחום בחייכם שבו אתם מרגישים שאתם פועלים ב"חלקים" (מראים רק מה שנוח). מה המחיר שאתם משלמים על חוסר הדיוק הזה? מה נדרש מכם כדי להביא את ה"כל" שלכם, את האמת המוחלטת שלכם, לאותו מקום?

- אלטרנטיבה ב' – "חותמת האמת":

- **העמקה:** "חֹתְמוֹ שֶׁל הַקֵּב"ה אמת". המהר"ל מסביר שהאמת היא המקום היחידי שבו המציאות מתממשת באמת.

- **המשימה:** אם הייתם צריכים לשים "חותמת של אמת" על הקשרים החברתיים שלכם, איפה הייתם רוצים להיות יותר "תוכו כברו"? האם יש אמירה או עמדה שאתם מסתירים רק כדי "לצאת כמו כולם"? מה הצעד הראשון להסרת המסכה הזו?

4. טבעת האחריות: "התעקשות על אמת במציאות" (10 דקות)

- **רציונל:** להפוך את האמת מכמיהה פילוסופית לפעולה חברתית אקטיבית ויומיומית.
- **מתודה:** הבנת מושג הדייקנות בחייה של סיוון. סיוון שימשה כרכזת תקשוב – תפקיד שדרש דיוק מוחלט, שכן שיבוש קטן בנתונים ובאמת המציאותית עלול להוביל לכישלון מבצעי.

משימה מעשית

פעילות בטווח של 24 שעות:

התלמידים מתבקשים לבחור ולבצע פעולה אחת של "חירות פנימית" ודיוק:

- **תיקון המסר:** אם אמרתם משהו לא מדויק או "עיגלתם פינה" בשיחה עם חבר/הורה – חזרו אליהם ותקנו את הדברים באמת המזוקקת.

- **עמידה על שלכם:** אמרו מילה של אמת במקום שבו בדרך כלל אתם בוחרים לשתוק או להסכים רק כדי לרצות אחרים.

- **הודאה בטעות:** הודו בטעות בצורה ישירה, מבלי לנסות "לייפות" או להמציא תירוצים, מתוך הבנה שהודאה היא הדרך לצמוח.

5. משימת חתימה: "להצמיח אמת לזכרה"

המורה יבחר באחת משתי האפשרויות הבאות:

- **אפשרות 1: "רסיס של אמת" – בניית פסיפס כיתתי**

- הפעילות: המורה מחלק לכל תלמיד פתק קטן בצורת רסיס.
- המשימה: כל תלמיד כותב על ה"רסיס" שלו אמת פנימית אחת עליה הוא מתחייב לא לוותר, או תחום אחד שבו הוא בוחר להיות "תוכו כבד" ללא מסכות.
- החתימה: התלמידים מדביקים את הרסיסים על הלוח סביב תמונתה של סיוון, ליצירת ה"אמת הכללית" שהיא ביקשה להצמיח.

- **אפשרות 2: "הודעה ללא פילטרים" – בעקבות המילים האחרונות**

- הפעילות: התלמידים פותחים את הטלפונים הניידים ובוחרים איש קשר קרוב (הורה, אח או חבר טוב).
- המשימה: לשלוח הודעה אחת קצרה של "אמת נקייה", ללא "פילטרים" חברתיים או ציניות – מילת תודה כנה, הבעת הערכה או פשוט "אני אוהב/ת אותך".
- החתימה: המורה מסכם: "סיוון לימדה אותנו שהאמת היא הגשר שמחבר בינינו. ברגע אחד של כנות, הפכנו את העולם הזה ליותר 'אמיתי' לזכרה".

כתיבה אישית למשפחת הנופל

- **הנחיה לתלמידים:** כתבו מכתב קצר או גלויה למשפחתה של סיוון שמחה ז"ל. שתפו אותם בתובנה משמעותית אחת שלקחתם מדמותה ומסגנון חייה של סיוון, או ספרו

להם על הבחירה המעשית שעשיתם בשיעור (למשל, ההודעה ששלחתם ללא פילטרים). ספרו להם כיצד ה"חותם של אמת" של סיוון ממשיך להדהד, להשפיע ולהצמיח אמת ויושרה בלבכם.

6. נספח ללימוד עצמי, בחברותא או בכיתה

הערה חשובה ללומדים: מקורות אלו וההסברים המלווים אותם לקוחים מתוך הספר "פרקי בנים" מאת הרב שי פירון וג'קי שימל, ומתוך מקורות ההשראה המופיעים בו.

הסטיקר המלווה: "חותמו אמת" (לזכרה של סמ"ר סיוון שמחה אסראף ז"ל)

תחנה 1: האמת שהושלכה – מדוע היא צריכה לצמוח מלמטה?

- **מקור א':** "מה עשה הקב"ה? נטל אמת והשליכו לארץ... אמת מארץ תצמח" (מדרש רבה).
- **מקור ב':** (פירוש מאת הרב שי פירון וג'קי שימל): הארץ היא המקום היחידי שבו האמת יכולה להתממש. בשמיים הכל מופשט. האמת מצמיחה את הארץ מהדילמות והקשיים.
- **שאלה לדין:** איך הבחירה של סיוון להתאמץ ולהצטיין בלימודים (ארץ) היא ביטוי לאמת שמימית?

תחנה 2: הונאה עצמית מול יושרה פנימית

- **מקור א':** הרבי מקוצק: "הקב"ה מעדיף את הרשע שכולו אמת על הצדיק שכולו שקר". השקר הגדול ביותר הוא הונאה עצמית.
- **מקור ב':** ריצ'רד רורטי: אין "אמת גדולה" שמחכה להתגלות, אלא אמיתות שאנו יוצרים מתוך השיח האנושי.
- **שאלה לדין:** סיוון הייתה דייקנית ואחראית מאוד בשירותה. איך דייקנות (שימת לב לפרטים הקטנים) מונעת מאיתנו להונות את עצמנו?

תחנה 3: רסיסי האמת והחובה לא לוותר

- **מקור א':** (פירוש מאת הרב שי פירון וג'קי שימל): "כשהא-ל השליך את האמת לארץ, היא התפזרה לרסיסים. כל אחד קיבל חלק ממנה. אם לא תתעקש על האמת שלך – תחמיץ את תרומתך לצמיחת האמת הכללית".

- **מקור ב':** חנה סנש: "איני יכולה לתת את עצמי בחלקים. או את הכל... או לא כלום".
- **שאלה לדיון:** סיוון התעקשה ולא ויתרה. איך היכולת להיות "הכל" (לפי חנה סנש) קשורה לכך שסיוון לא נתנה לעצמה להיות "חלקים" שונים מול אנשים שונים?

תחנה 4: האמת ככלי להצלה וחירות

- **מקור א':** רבי נתן: "האמת הוא גֶּשֶׁר, שְׁעַל־יְדוֹ עוֹבְרִים בְּתוֹךְ כָּל הַמַּיִם הַשּׁוֹטְפִים וְנִצֹּל מִכָּלֶם".
- **מקור ב':** אמילי דיקינסון: "האמת יִשְׁנָה כְּמוֹ אֱלֹהִים".
- **שאלה לדיון:** סיוון שמרה על קשרים חברתיים עמוקים. איך האמת משמשת כגשר בין בני אדם ומונעת מהם לטבוע ב"שקרים" של תדמיות?